

בארה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מח"ס רינונה של תורה ♦ יו"ל ע"י כולל שערים המצויינים שע"י מוסדות דרכי תורה רחובות

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' - 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון מס' 10 אדר תשע"ג

הוקדש לרגל שמחת הבר מצוה לנער היקר שלום אריאל נ"י בן מזכה הרבים ר' רחמים יוסף הי"ו

פרשת ויקהל פקודי - החודש

עגלות, והרי אף אנשים פשוטים יש להם עגלות? ותירץ, שכיון שעל שלמה כתוב "ויחכם מכל האדם", א"כ ודאי שידע את כל ההמצאות שהמציאו בזמננו, וידע לעשות עגלה שתיסע ע"י קיטור, אלא שלא רצה לפרסם הדבר כיון שיכול לצאת מזה דבר רע, אך לעצמו ולאשתו ודאי שעשה מרכבה המונעת על ידי כח הקיטור. ולכן קראו לזה 'שירתא' מלשון שר, משום שהיתה נוסעת במרוצה גדולה כהרף עין כמו השדים.

ונמצא ששלמה המלך המציא בחכמתו מכוניות, אך לא פרסם כדי לא להרבות בתאונות דרכים. וכן אמר הגר"ח קניבסקי בשם אביו מרן בעל הקהלות יעקב זצ"ל (חשוקי חמד גיטין סח, א). ולפי אפסר שלמה המציא מנוף לצורך בנין הבית ועל ידו העלה את האבנים ניש להעיר שבמכתב מאליהו (ח"ה עמ' 273) האריך הגר"א דסלר לבאר מדוע בזמן שלמה לא הומצאו מכוניות ומטוסים, ומדבריו שם נראה שדעתו שלא כדברי הבניהו והקה"י.

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (שם)

כתב הערוך השלחן (סי' רמב סע' ב'), שבשבע פרשיות נצטוו ישראל על השבת: בשלח, יתרו, משפטים, כי תשא, ויקהל, אמור, ואתחנן. וזאת להורות שכל שבעת ימי השבוע תלויים בשבת קודש, שהיא מקור הברכה לימות החול.

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, א)

לכאורה מדוע הזכירה התורה דוקא את מלאכת הבערה מכל ל"ט מלאכות שנאסרו בשבת? ותירץ הגר"י אייבשיץ בספר אהבת יהונתן, שהנה בלוחות הראשונות נאמר שטעם שמירת השבת הוא משום זכר למעשה בראשית, וזה שייך בכל הדברים שנבראו בששת ימי המעשה, אבל האש נבראה במוצ"ש, ולכן הזכיר הכתוב את מלאכת הבערת האש לומר שגם היא נאסרה, כי היה זה לאחר שניתנו לוחות שניות שבהם הטעם לשמירת שבת הוא זכר ליציאת מצרים, וזה שייך גם באש. ונבמקום אחר עמדנו על השאלה כיצד יתכן שהאש נבראה במוצ"ש והרי אין חדש תחת השמש וכל מה שקיים בעולם נברא בששת ימי בראשית, ואכמ"ל. והחתם סופר תירץ, שהנה ידוע שבפסוק זה נרמז האיסור החמור שלא להבעיר את אש הכעס בשבת. כי משה חשש שמחמת מעשה העגל יריבו ישראל ויאשימו זה את זה באותו החטא. ואמנם בימי החול עסוקים הם במלאכת המשכן ולא יריבו, אך בשבת ששובתים ממלאכה חשש שמא יתקוטטו, ולכן

"ששת ימים תעשה מלאכה" (לה, ב)

המפרשים ביארו שהכוונה למלאכת המשכן. וכתב השפתי בהן, שבפסוק זה כתוב "תעשה", אך קוראים "תיעשה", כלומר שהמלאכה נעשית מאליה. ורמז יש בדבר להבדל שהיה בין בית המקדש הראשון לשני. כי בבית הראשון נעשתה המלאכה מאליה, וכמו שדרשו (ילקוט מלכים א' רמז קפ"ב) על הפסוק (מלכים א' ו', ז') "אבן שלימה מסע נבנה- האבן מעצמה היתה נוסעת ועולה ונבנית שם. וזהו שאמר שלמה (שם ח', י"ג) בנה בניתי- בנין בנוי בניתי". וכן דרשו שם על הפסוק "והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה- מאליה היתה המלאכה נבנית ופורחת ועולה". וכן דרשו (במדב"ר יד, ג) "אמר שלמה בנה בניתי בית זבול לך, בנין בנוי בניתי. ר' יהודה בשם ר' יוסף אמר, הכל מסייעין למלך, כל שכן הכל מסייעים לבנות בנינו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אפי' רוחות אפי' שדים ואפי' מלאכים".

וכנגד בית ראשון נאמר "תיעשה מלאכה" שנעשית מאליה ונלכך נאמר גם "אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות" שציוה לדברים שיעשו מאליהן. אך הכתיב "הוא תעשה" כנגד בית שני שבו לא נעשתה המלאכה מאליה והיה להם עמל ויגיעה רבה בבנינו.

ובמדרש (שמו"ר נב, ד) מבואר שאף מלאכת המשכן היתה נעשית מאליה, "המשכן נעשו בו ניסים ועמד מעצמו. ואם תמה אתה על זה, הרי שלמה כשבנה בית המקדש הוא נבנה מעצמו במעשה ניסים, וכן כשהוקם המשכן במעשה ניסים עמד".

ב. ובספר חשוקי חמד (ע"ז מא, א) נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א כיצד הצליחו הבונים להרים את אבני הכותל המערבי לגובה רב, בשעה שיש מהן ששוקלות למעלה מחמש מאות טון, והרי בימיהם לא היו מנופים. ותירץ עפ"ד המדרש הנ"ל שהבית נבנה ע"י מלאכים ורוחות, ועוד שהאבנים היו עולות מעצמם.

והיינו כי הכותל המערבי נשתייר מבית המקדש הראשון שבו נעשתה המלאכה ע"י מלאכים נוכ"כ המהר"ם חאגיז בספר אלה מסעי' (ה"ד בחזו"ע ד' תעניות עמ' תמג) "כותל זה לא נחרב מעולם, יען הוא מיוסד על היסודות שבנה דוד, שלא שלטה בהן ידי אויב כלל, כאשר עינינו רואות שעדיין האבנים בקומתן ובצביון עומדים כמעט בדרך נס, שאינו בדרך הטבע לפי גובהן ועוביין, ומן הנמנע שיעשה כן ע"י בני אדם, כי אם בסיוע אלהי דוקא, וכמ"ש והבית בהבנותו".

וב'חשוקי חמד' תירץ עוד, שהנה במס' גיטין (סח, א) דרשו על מה שאמר שלמה בקהלת (ב, ח) שעשה "שדה ושדות", דהיינו 'שירתא' שהיא עגלה למרכבת נשים ושרים. והקשה רבינו יוסף חיים זיע"א בספר 'בניהו', מה החידוש בכך שהיו לשלמה

דוד בן נובה ז"ל ♦ יעקב ניימר בן רחל ז"ל
דוד בן דוד ז"ל ♦ משיח בן שושנה רוזה ז"ל
ימנה בת רחל ע"ה ♦ שאול בן מרים זעמה ז"ל

יעקב בן שלמה וזהבה ז"ל ♦ עליזה בת חנה ע"ה
עזרי בן שלמה וטרה ז"ל ♦ יוסף בן רחל ז"ל
ישראל עיזו בן טאוס ז"ל ♦ שי שלום בן מרים נתן ז"ל

לעי"ג ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזיה בת תאגיה ע"ה
רחל בת סאלחה ע"ה ♦ צביה בת סרה ע"ה

הזהירם שלא יבעירו את אש המחלוקת בשבת נוראה באלשיך, שהאריך לבאר כאן שעבירה שנעשית בשבת חמורה יותר מביום חול].

"את בגדי השרד לשרת בקודש" (לה, ט)

במסכת יומא (עב, א) דרשו "מאי דכתיב את בגדי השרד לשרת בקדש, אלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט". **ופירשי** "שעל ידיהן מקריבין הקרבנות המכפרין על ישראל". והקשה הרש"ש, מדוע לא פירש שבגדי כהונה עצמן מכפרים, וכפי שדרשו (ערכין טז, א) "למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות? לומר לך מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין" [וכן פירשו ר"ח והריטב"א ביומא שם].

ותירץ בעיון יעקב (יומא, שם), שהוקשה לרש"י שאם הבגדים נקראו כן בגלל שהם מכפרים, א"כ גם לקרבנות צריך לקרוא "שרד" שאף הם מכפרים, ועל כרחק שרק הבגדים נקראו כן כי יש להם ב' מעלות, שהם עצמם מכפרים, ושעל ידם מקריבים את הקרבנות שמכפרים. [ונבשו"ת משנה הלכות (חי"ז סי' רא') תירץ, שבגדי כהונה מכפרים על חטאים מסויימים, והמעלה הגדולה יותר שלהם היא שעל ידם מקריבים את הקרבנות שמכפרים על כל העונות].

"ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה" (לה, ט)

לכאורה מדוע הדגיש הכתוב שיצאו מלפני משה? ותירץ האור החיים הקד' שכוונת הכתוב להשמיענו שישראל הקדימו ויצאו בזריזות לפני שמשה יצא ויתרום מממונו את כל הנצרך למלאכת המשכן, כי עשיר גדול היה, ויתן את כל מאדו לעשות רצון ה'. **ובפרדס יוסף** (שמות י, ו) כתב בשם האלשיך, שישראל נהגו כבוד במשה ויצאו מלפניו אחרונית כדרך שנפטרין מלפני המלך [ובפרט שמשה היה מלך ישראל].

"אלה פקודי המשכן משכן העדות" (לה, כא)

פירשי שהמשכן הוזכר בפסוק ב' פעמים רמו למקדש שנתמשכן ונחרב ב' פעמים בעוונותיהן של ישראל.

ונמצא שהמקדש הוא משכון שניטל מאיתנו. והקשה ר' זלמן מוולאז'ין, שהרי לגבי משכון נאמר (שמות כב כה) "עד בא השמש תשיבנו לו", וכיון שהמקדש הוא משכון מדוע לא השיבו הקב"ה לנו ולא גאלנו עד עתה. ותירץ, שטעם חיוב השבת המשכון הוא משום "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני", כי הקב"ה ישמע את צעקת הדל וירחם עליו. אך על משכון המקדש הרוחני אין אנו צועקים ומבקשים די הצורך מהקב"ה, ולכן לא זכינו להשבתו. **והוסיף עוד**, שכל מי שיתפלל ויתחנן לפני השי"ת שישוב להשרות שכינתו בישראל ויבנה את בית המקדש, יעניקו לו מן השמים את השפע הרוחני שהיה מקבל אם היה בית המקדש קיים, וישיבו לו את חלק המשכון הרוחני בשכרו.

ודורשי רשומות פירשו את הפסוק (שמואל א פ"ב) "מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם", כי אנו שואלים תמיד

מדוע לא בא משיח בן דוד וישי, והשיב הכתוב "אל הלחם" כי אנו מתפללים יותר על פרנסה ולחם מאשר על משיח ורוחניות.

כמו כן אמרו בזה"ק (פר' שמות) שמחמת הדמעות שהוריד עשו כשנודע לו שיעקב נטל את הבכורה מתארכת הגלות, ואין ישראל נגאלים עד שיורידו דמעות כנגד דמעותיו. ולכאורה, וכי לא הורדנו די דמעות שיהא בהם כדי לבטל את דמעותיו ?

ותירץ החוות יאיר (הו"ד בפר"י ויקרא פכ"ג) שזהו שנא' (דברים פל"ג) "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש". כי באמת היה ראוי שניגאל כבר ונשכון לבטח בארצנו, ומדוע אנו יושבים "בדד", ואם משום דמעות עשו הרי דמעותינו רבות יותר. אלא שכידוע מין במינו אינו בטל אך מין בשאינו מינו בטל, וכיון שדמעות עשו היו על ברכות העוה"ז ועל גשמיות, וגם אנו בוכים על ענינים גשמיים, הרי זה בגדר "מין במינו", ולכן אין דמעותינו מבטלות את דמעותיו.

וזהו שנא' בפס' הנ"ל "עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש", כי זרע יעקב מוריד דמעות מעיניו על דגן ותירוש וגשמיות, ולכך אין כח בדמעות אלו לבטל את דמעות עשו, ולכן מתארכת הגלות. אך אם יהיו דמעותינו על צער השכינה או-אז לא יהיו דמעותינו מאותו מין של דמעות עשו, ויבטלו דמעותיו, ואז נזכה לגאולה.

"ויקם משה את המשכן" (מ, יח)

רש"י במס' ברכות (נד, ב) כתב שמכאן למדו שגובהו של משה היה עשר אמות, שכן דרשו "ויקם את המשכן- הקים את עצמו לקומת המשכן", ואורך קרשי המשכן היה י' אמות. **והמהרש"א** (ח"א, שם) העיר, שלא מצאנו דרשה זו בתלמוד, אלא מצינו שדרשו במס' בכורות (מד, א) שמשה היה גבוה עשר אמות מכך שנאמר בפסוק הבא "ויפרוש את האהל על המשכן".

ובשיטה מקובצת השלם על מסכת בכורות (שם) הקשה בשם ר"י מפאר"ש, שאם משה היה גבוה עשר אמות כגובה המשכן, כיצד היה נכנס לתוך המשכן וכיצד שימש שם בשבעת ימי המילואים. ותירץ שהיה משה מתכופף מעט ונכנס.

ברם, מצינו במושב זקנים לבעלי התוס' (שמות כו, י) שהקשו כן לגבי אהרן, שביצד נכנס למשכן והרי גובהו של הלויים היה י' (כמבואר במס' שבת צב, א) ומלבד זאת היתה מצנפת על ראשו. וכתבו, שאין לומר שהיה עובד כשראשו כפוף, שהרי אפי' לפני מלך בשר ודם לא עובדים כן, וכל שכן לפני מלך מלכי המלכים.

ובספר 'להורות נתן' (שמות כו, טז) תירץ, שרק הלויים שהיו ממונים על פרישת אהל המשכן היו בגובה י' אמות ולא כל שבת לוי, וגם אהרן לא היה גבוה כל כך. ברם, גם לדבריו עדיין קשה ממה שבודאי היה גבוה י' אמות כדברי חז"ל. ויש ליישב על פי התירוץ הנוסף שכתב שם, שאהרן היה נכנס למשכן בדרך נס, וא"כ גם במשה אפשר לומר כן. [ויש מתרצים, שכשמה הקים את המשכן היה עם מנעלים, אך כשנכנס לתוך המשכן היה נכנס יחף בלא מנעלים, כמו שהיו הולכים יחפים במקדש, ולכן היה יכול להיכנס].

האזינו לשיעורי הרב ראובן גולן ב'קול הלשון' בטל'

03-6171001. לשיחה על הפרשה הקישו 1-1-2-48-1
[השיחה מופיעה במערכת החל מיום המישי בשעה 12:30]

עלון זה מופץ באלפי עותקים בארץ ובעולם, אם ברצונך לזכות את

הרבים ולהקדיש את העלון לע"ג הנפטרים, או להבדיל להצלחה ולרפואה ולכל ענין, נא פנה להנהלת המוסדות בטל' 08-9452903

אברהם ברי בן רחל ז"ל • אדל בת רחל ע"ה
אליהו בן סולטנה ז"ל
ססיה שושנה בת סטרונה ע"ה

חיים בן סלימאן ז"ל • חיים בן חוה ז"ל
דרור בן ישעיה ז"ל
פלורי ברוריה בת מרים ע"ה

גניה בת חנה ומשה ע"ה • שמואל בן חסיבה ז"ל
ברכה בת אהרון ע"ה • אפרת בת רבקה ע"ה
מאיר בן שפרה ז"ל • רבקה בת אסתר ע"ה